

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ ім. М. ГЛІНКИ

**Правила призначення академічних
та соціальних стипендій
у Дніпропетровській академії музики ім. М. Глінки
(із змінами та доповненнями, затвердженими:
Протокол Вченої ради № 3 від 25.10.2018
Протокол Вченої ради № 6 від 28.02.2019)**

Розглянуто та ухвалено
Вченою радою
Дніпропетровської академії музики
ім. М. Глінки
протокол № 4 від 11.12.2017 р.
Голова Вченої ради ректор
Ю.М. Новіков

ПОГОДЖЕНО:

Голова комітету молоді
С. Рябуха

Голова профспілкової
організації студентів
В. Кучер

Дніпро – 2019

1. Загальні положення

1.1. Ці Правила розроблені згідно постанов Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 р. №882 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050), від 28.12.2016 р. №1045, від 28.12.2016 р. №1047, від 25.01.2017 р. №32, від 08.02.2017 № 81, від 04.10.2017 № 740, від 15.11.2017 № 872, від 14.02.2018 № 71, від 23.01.2019 № 44, наказу МОН України від 20.02.2017 р. №261 та інших нормативних-правових документів. Дані Правила призначення академічних та соціальних стипендій (далі – Правила) визначають порядок призначення і виплати стипендій студентам, які навчаються у КВНЗ «Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки» (далі – Академія) та його відокремленого структурного підрозділу «Музичний коледж» (далі – Коледж) за рахунок коштів регіонального бюджету.

1.2. Студентам Академії та Коледжу призначаються академічні і соціальні стипендії.

- академічні – студентам денної форми навчання за результатами навчання в Академії чи Коледжу; студентам 1-го курсу – на підставі конкурсного бала, отриманого ними під час вступу до навчального закладу;
- соціальні – на підставі законів, що встановлюють державні пільги і гарантії щодо призначення соціальних стипендій для окремих категорій громадян.

1.3. Академічними стипендіями є:

1) стипендії, засновані Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України (у тому числі іменні), які призначаються студентам вищих навчальних закладів за результатами навчання за певним освітнім (освітньо-кваліфікаційним) рівнем, розміри та порядок призначення яких визначаються окремими нормативно-правовими актами;

2) ординарні (звичайні) академічні стипендії;

3) стипендії у підвищеному розмірі – студентам, які досягли особливих успіхів у навчанні.

Розмір академічних стипендій визначається виходячи з установленого Кабінетом Міністрів України розміру мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії з урахуванням типу навчального закладу, умов навчання, спеціальності (напрямку підготовки), успішності стипендіата.

У разі коли стипендіат має право на призначення кількох академічних стипендій, виплачується одна стипендія найбільшого розміру, якщо інше не передбачене законодавством.

1.4. Соціальна стипендія у розмірі та порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, в обов'язковому порядку виплачується студентам Академії чи Коледжу, які за результатами навчального семестру не мають академічної заборгованості*, незадовільних результатів навчання, включені до рейтингу відповідно до цих Правил та належать до однієї з категорій:

1) діти-сиріти, діти, позбавлені батьківського піклування, особи з їх числа, а також особи, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків;

2) особи, які згідно із Законом України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” мають пільги під час призначення стипендії;

3) особи, які відповідно до статті 5 Закону України “Про підвищення престижності шахтарської праці” мають право на призначення соціальних стипендій;

4) особи, яким Законом України “Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти” гарантується призначення соціальної стипендії.

1.5. Для вирішення питань щодо призначення та позбавлення академічної або соціальної стипендії (у тому числі спірних), надання матеріальної допомоги студентам, заохочення кращих з них за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній і науковій діяльності наказом ректора Академії утворюються стипендіальні комісії.

До складу стипендіальної комісії входять: ректор Академії, директор Коледжу, представники фінансових підрозділів, заступник директора з виховної роботи, заступник декана музичного факультету, зав. денним відділенням, куратори груп, старости груп, представники органів студентського самоврядування, первинних профспілкових організацій осіб.

У своїй роботі стипендіальна комісія керується законами та іншими нормативно-правовими актами, що визначають права і обов'язки осіб, які навчаються, цими Правилами та Статутом Академії.

За поданням стипендіальної комісії ректор Академії затверджує реєстр осіб, яким призначаються стипендії, в разі, коли рішення стипендіальної комісії не суперечить вимогам законодавства та Правилам призначення стипендій в Академії.

1.6. Стипендії виплачуються раз на місяць.

Стипендія призначається з першого числа місяця, що настає після закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом, на період до визначення результатів наступного семестрового контролю, крім випадків, зазначених у цих Правилах.

У разі коли строк закінчення навчання особи, яка отримує академічну або соціальну стипендію, настає до закінчення місяця або стипендіат вибуває з навчального закладу до закінчення строку навчання, їм виплачується стипендія у повному обсязі за останній місяць навчання.

У період тимчасової непрацездатності, підтвердженої довідкою закладу охорони здоров'я, особа отримує академічну або соціальну стипендію у призначеному їй розмірі.

Студентам, які навчалися за регіональним замовленням і поновили після академічної відпустки, академічна стипендія призначається у розмірі, який встановлюється особі згідно з цими Правилами за результатами останнього (до перерви у навчанні) семестрового контролю.

Студенти, які відповідно до наказу ректора Академії переведені із заочної форми навчання на денну форму навчання за регіональним замовленням, які зараховані за переводом з інших навчальних закладів на денну форму навчання за регіональним замовленням або поновлені на навчання з інших навчальних закладів на денну форму навчання за регіональним замовленням, мають право на призначення академічної стипендії за процедурою та у строки, визначені цими Правилами.

Студенти, які відповідно до наказу ректора Академії поновлені на навчання за регіональним замовленням, у разі наявності у них права на призначення соціальної стипендії така стипендія призначається за процедурою та у строки, визначені цими Правилами.

Стипендіантам, які мають дітей віком до трьох років і продовжують навчання за денною формою (з відривом від виробництва), виплачується щомісячна грошова допомога, передбачена законодавством, і стипендія, призначена згідно з ними Правилами.

1.7. З метою підвищення життєвого рівня та заохочення за успіхи у навчанні, участь у творчій, громадській, спортивній і науковій діяльності Академія має право надавати матеріальну допомогу та заохочення студентам,

які навчаються за регіональним замовленням за денною формою навчання за рахунок коштів, передбачених у кошторисі навчального закладу, затвердженому у встановленому порядку.

Порядок використання коштів, передбачених для надання матеріальної допомоги та заохочення, розробляється навчальним закладом та затверджується його вченою радою.

Стипендіальна комісія приймає рішення щодо надання матеріальної допомоги та заохочення окремо щодо кожної особи і кожної виплати.

1.8. Студентам, які навчалися за регіональним замовленням і перебувають в академічній відпустці за медичними показаннями відповідно до наказу ректора Академії, в межах коштів, передбачених у кошторисах навчального закладу, затверджених у встановленому порядку, щомісяця виплачується допомога у розмірі 50 відсотків мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії відповідного типу навчального закладу.

Студентам з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, особам з їх числа, а також особам, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, допомога виплачується у розмірі соціальної стипендії, яку вони отримували до початку академічної відпустки за медичними показаннями.

Зазначеним у цьому пункті особам, які хворіють на туберкульоз, допомога виплачується протягом 10 місяців з дня настання тимчасової непрацездатності у подвійному розмірі.

1.9. Особи, які згідно із Законом України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” мають пільги під час призначення стипендії, за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на здійснення заходів з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, виплачується додаткова соціальна стипендія у сумі:

студентам, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем “молодший спеціаліст” - 150 гривень;

студентам, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр”, “спеціаліст” або “магістр” - 170 гривень.

2. Призначення і виплата академічних стипендій.

2.1. У межах коштів, передбачених для виплати стипендій в Академії, академічні стипендії призначаються студентам згідно з рейтингом успішності

(далі – рейтинг), що складається на підставі об'єктивних та прозорих характеристик, прямих вимірів навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з кожного навчальної дисципліни і до якого включаються всі студенти, які навчаються на певному факультеті (відділенні) за денною формою навчання за відповідними курсом та спеціальністю (напрямом підготовки). Рейтинг, відповідно до якого студентам призначаються і виплачуються академічні стипендії протягом першого року навчання до першого семестрового контролю, формується на підставі конкурсного бала, отриманого ними під час вступу до навчального закладу (Академії чи Коледжу).

Рейтинг студентів оприлюднюється на офіційному веб-сайті Академії.

2.2. Рейтинги, відповідно до яких студентам Академії та Коледжу призначаються і виплачуються академічні стипендії протягом наступних навчальних семестрів, складаються за результатами останнього навчального семестру за кожним курсом і за кожною спеціальністю (напрямом підготовки) на підставі підсумкових оцінок з навчальних дисциплін, захистів курсових робіт (проектів) та звітів з практики з урахуванням участі у науковій діяльності, творчій активності, громадському житті та спортивній діяльності. При цьому складова успішності повинна становити не менше 90 відсотків рейтингового бала. Рейтинги успішності студентів для призначення академічних стипендій за результатами 2016-17 навчального року формується на підставі успішності з навчальних дисциплін на 100 відсотків.

Перелік показників оцінювання навчальних досягнень включає екзаменаційні оцінки з обов'язкових дисциплін, а також може включати екзаменаційні оцінки з вибіркового дисциплін, оцінки за заліки, курсові роботи (проекти), практики, семестровий контроль. Перелік таких показників встановлюється Вченою радою Академії.

Рейтинг успішності студентів розраховується згідно Положенню про рейтингову систему оцінювання знань і вмінь студентів в Академії.

2.3. Особа, яка протягом попереднього навчального семестру отримувала академічну стипендію і внаслідок тимчасової непрацездатності, підтвердженої довідкою закладу охорони здоров'я, не склала семестровий контроль у строк, визначений навчальним планом, має право на отримання академічної стипендії у розмірі мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії відповідного типу навчального закладу. Рішенням ректора Академії таким особам встановлюється строк ліквідації академічної заборгованості, але не більш як місяць з дня припинення тимчасової непрацездатності, після чого питання призначення академічної стипендії такій особі вирішується на загальних підставах відповідно до цих Правил. У разі коли особі призначена академічна стипендія, здійснюється перерахунок коштів та виплата академічної

стипендії у повному обсязі. Якщо стипендіат втратить право на призначення академічної стипендії, виплата такої стипендії припиняється, відшкодування коштів, отриманих такою особою під час ліквідації академічної заборгованості, не здійснюється.

Рейтинг студентів оприлюднюється на офіційному веб-сайті навчального закладу.

2.4. Навчальні досягнення (успішність) з навчальної дисципліни визначаються у балах, які встановлюються згідно із Положенням про критерії оцінювання знань і вмінь студентів в Академії.

В Академії діє 100-бальна система оцінювання поряд із національною системою та системою ЕКТС. Студенти, які на дату закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом протягом навчального семестру набрали від 60 до 100 балів з певної дисципліни, вважаються такими, що мають задовільні результати навчання.

Студенти, які на дату закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом протягом навчального семестру набрали від 0 до 59 балів з певної дисципліни, вважаються такими, що мають незадовільні результати навчання.

Академічна заборгованість виникає у разі, коли:

протягом навчального семестру та під час семестрового контролю, визначеного навчальним планом, студент з будь-якого навчальної дисципліни набрав менше балів, ніж визначена межа незадовільного навчання в Академії (тобто менше 60 балів).

2.5. До рейтингу не включаються студенти, які:

- протягом навчального семестру та під час семестрового контролю, визначеного навчальним планом з будь-якого навчальної дисципліни набрали менше 60 балів;

- до дати завершення семестрового контролю, визначеного навчальним планом, не склали семестровий контроль з будь-якого навчальної дисципліни.

2.6. Перед початком підведення підсумків кожного семестрового контролю Вчена рада Академії з урахуванням видатків на стипендіальне забезпечення, у встановленому законодавством порядку, визначає:

загальний ліміт стипендіантів – відсоток стипендіантів, яким призначається академічна стипендія на основі здобутого ними рейтингового бала (включаючи академічну стипендію за особливі успіхи в навчанні) – однаковий для всіх курсів та спеціальностей (напрямів підготовки) Академії та Коледжу. Цей показник встановлюється у відсотках (у діапазоні від 40 до 45)

фактичної кількості студентів денної форми навчання, які навчаються за регіональним замовленням на певному курсі за певною спеціальністю (напрямом підготовки) в Академії та Коледжу, станом на перше число місяця, наступного за датою закінчення семестрового контролю згідно з навчальними планами;

ліміт стипендіантів, яким призначається академічна стипендія за особливі успіхи у навчанні на основі здобутого ними рейтингового бала, – може бути різним для курсів і спеціальностей.

У разі наявності тільки чотирьох осіб на одному курсі за певною спеціальністю встановлюється, що кількість стипендіатів складає одну або дві особи за рішенням стипендіальної комісії. У разі наявності тільки двох осіб на одному курсі за певною спеціальністю встановлюється, що кількість стипендіатів складає одну особу. У разі наявності тільки однієї особи кількість стипендіатів встановлюється стипендіальною комісією залежно від рівня її успішності (яка повинна бути не менше 82 балів за рейтингом).

У разі одночасної наявності на певному курсі за певною спеціальністю (напрямом підготовки) студентів, які навчаються за повним та скороченим термінами навчання, ліміти стипендіатів для них розраховуються окремо. За рішенням стипендіальної комісії спільно може бути розраховано ліміт стипендіатів для різних курсів за певною спеціальністю (напрямом підготовки), якщо відповідні студенти склали семестровий контроль за однаковим навчальним планом.

Перед початком підведення підсумків семестрового контролю за другий семестр відповідного навчального року також встановлюється ліміт осіб, які зараховані на перший рік навчання і яким до першого семестрового контролю буде призначатися академічна стипендія на підставі конкурсного бала, здобутого під час вступу до навчального закладу.

Після визначення ліміту на кожному курсі за кожною спеціальністю, формується рейтинговий список студентів за рейтинговим балом від більшого до меншого.

2.7. Академічна стипендія у мінімальному розмірі призначається:

- студентам, які в межах ліміту стипендіатів (40-45%) згідно з рейтингом займають вищі позиції;

- студентам першого року навчання до першого семестрового контролю на підставі конкурсного бала, отриманого під час вступу до навчального закладу, в межах ліміту стипендіатів (40-45%).

Розмір академічної стипендії збільшується на 45,5 відсотка у разі, коли за результатами навчання студенти вищого навчального закладу відповідно до

рішення стипендіальної комісії займають найвищі рейтингові позиції і мають право на призначення академічних стипендій за особливі успіхи у навчанні.

3. Призначення і виплата соціальних стипендій

3.1. Право на соціальні стипендії мають студенти, які не перебувають в академічній відпустці, із числа:

1) дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та осіб з їх числа у разі продовження навчання до 23 років або до закінчення навчального закладу, згідно із статтею 62 Закону України “Про вищу освіту” та статтею 8 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»;

2) осіб, які мають право на отримання соціальної стипендії відповідно до статей 20—22 і 30 Закону України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”;

3) шахтарів, які мають стаж підземної роботи не менш як три роки відповідно до статті 5 Закону України “Про підвищення престижності шахтарської праці”;

4) осіб, які стали студентами протягом трьох років після здобуття базової та/або повної загальної середньої освіти, батьки яких є шахтарями, що мають не менш як 15 років стажу підземної роботи або загинули внаслідок нещасного випадку на виробництві чи яким встановлено інвалідність I або II групи, відповідно до статті 5 Закону України “Про підвищення престижності шахтарської праці”;

5) осіб, визнаних учасниками Революції Гідності, учасниками бойових дій відповідно до пункту 19 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, та їх дітей (до закінчення навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років) відповідно до статті 44 Закону України “Про вищу освіту”;

б) дітей, один із батьків яких загинув (пропав безвісти) у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стимулювання збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів, а також внаслідок захворювання, одержаного в період участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення

національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (до закінчення навчання у закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років) відповідно до статті 44 Закону України “Про вищу освіту”;

7) дітей, один із батьків яких загинув під час масових акцій громадянського протесту або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час масових акцій громадянського протесту (до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років), відповідно до статті 44 Закону України “Про вищу освіту”;

8) дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи (до закінчення навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років), відповідно до статті 44 Закону України “Про вищу освіту”.

9) осіб, яким призначені соціальні стипендії Верховної Ради України для студентів вищих навчальних закладів з числа дітей-сиріт та дітей з малозабезпечених сімей відповідно до постанови Верховної Ради України від 24 жовтня 2002 р. № 218-IV;

10) дітей-інвалідів та дітей з інвалідністю I-III групи;

11) студентів із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну допомогу малозабезпеченим сім'ям»

12) осіб з інвалідністю внаслідок війни відповідно до Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” та їх дітей (до закінчення дітьми навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років) відповідно до статті 44 Закону України “Про вищу освіту”.

Студентам, які мають право на отримання соціальної стипендії і набувають право на отримання академічної стипендії, виплачується тільки один вид стипендії за їх вибором.

Дітям-сиротам та дітям позбавленим батьківського піклування, та особам з їх числа, а також студентам, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, може виплачуватися одночасно соціальна стипендія та академічна стипендія на умовах визначених цими Правилами.

Якщо студент має право на призначення соціальної стипендії одночасно за кількома підставами, соціальна стипендія виплачується відповідно до однієї з підстав за вибором студента.

Діти, які отримували соціальні стипендії відповідно до підпунктів 5-8,12 цього пункту після досягнення ними 18 років продовжують отримувати соціальні стипендії відповідної категорії до закінчення навчального закладу за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем (рівнем вищої освіти), але не довше ніж до досягнення ними 23 років.

У разі здобуття вищої освіти за іншим освітньо-кваліфікаційним рівнем (рівнем вищої освіти) у академії або іншому навчальному закладі, поновлення на навчання за державним замовленням після наданої у встановленому порядку перерви у навчанні, академічної відпустки або переведення студента до іншого навчального закладу за тим же освітньо-кваліфікаційним рівнем (рівнем вищої освіти) питання призначення соціальної стипендії вирішуються на умовах, визначених цими Правилами;

3.2. Для отримання соціальної стипендії студенти звертаються до ректорату академії за місцем навчання із заявою, в якій зазначаються відомості визначені у Постанові КМУ від 28.12.2016 № 1045 «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів» із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 81 від 08.02.2017, № 740 від 04.10.2017, № 872 від 15.11.2017, № 71 від 14.02.2018, № 44 від 23.01.2019. (п.5)

3.3. Уповноважена особа, що визначена ректором академії, приймає документи, формує на кожного студента, який звернувся за призначенням соціальної стипендії, особову справу. Завірена копія особової справи в десятиденний строк з дня звернення студента передається до органу соціального захисту населення за місцезнаходженням академії.

3.4. Соціальна стипендія призначається починаючи з місяця звернення за її наданням та виплачується щомісяця.

Соціальна стипендія призначається з місяця, що настає після закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом, на період до визначення результатів наступного семестрового контролю або (якщо в останньому семестрі відповідно до навчального плану за певною спеціальністю(певним напрямом підготовки) семестровий контроль не передбачено)) до закінчення навчання.

Якщо строк закінчення навчання студента, який отримує соціальну стипендію, настає до закінчення місяця або якщо він вибуває з академії до закінчення строку навчання, йому виплачується стипендія у повному обсязі за останній місяць навчання.

Особам, які належать до категорій, визначених підпунктами 5-8 та 12 пункту 4, у місяці виповнення їм 23 років соціальна стипендія виплачується за повний місяць.

У період тимчасової непрацездатності, підтвердженої довідкою закладу охорони здоров'я, студенту виплачується стипендія у призначеному розмірі.

Виплата призначеної стипендії продовжується:

особам зазначеним у підпункті 9 пункту 3.1. цього Порядку – на підставі копії медичного висновку про дитину з інвалідністю віком до 18 років або

довідки медико-соціальної експертизи за умови подання таких документів не пізніше ніж через шість місяців з дня їх видачі;

особам, зазначеним у підпункті 10 пункту 3.1. цього Порядку – на підставі довідки органу соціального захисту населення про призначення сім'ї допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» за умови подання довідки не пізніше ніж через три місяці з дня видачі.

4. Розміри стипендій

Розмір академічних та соціальних стипендій визначається виходячи з установленого Кабінетом Міністрів України розміру мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії та соціальної стипендії з урахуванням типу навчального закладу, умов навчання, спеціальності (напрямку підготовки), успішності стипендіата.

Розміри академічних стипендій студентам

- мінімальна ординарна (звичайна) академічна стипендія:
для студентів музичного коледжу — 980 гривень на місяць;
для студентів музичного факультету — 1300 гривень на місяць;
- академічної стипендії у підвищеному розмірі:
для студентів музичного коледжу — 1250 гривень на місяць;
для студентів музичного факультету — 1660 гривень на місяць;

Розмір соціальних стипендій

- для студентів музичного коледжу — 890 гривень на місяць;
- для студентів музичного факультету — 1180 гривень на місяць;
- для студентів музичного коледжу та музичного факультету з числа дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, а також студентів, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишились без батьків – 2360 грн.

*Академічна заборгованість виникає у разі, коли:

протягом навчального семестру та під час семестрового контролю, визначеного навчальним планом, студент з будь-якого навчального предмета (дисципліни) набрав менше балів, ніж визначена в Академії межа незадовільного навчання.